

Naturbeskyttelse

Ref. ASAMU

Den 26. marts 2018

**Referat af møde i Vildtforvaltningsrådet onsdag den 21. marts 2018 kl.
10.00-15.00 (senest), Kursuscenter Knudshoved, Fyrvej 1, 5800 Nyborg.**

Fra Vildtforvaltningsrådet deltog:

Jan Eriksen (formand)
Henrik Bertelsen, Landbrug og Fødevarer (næstformand)
Egon Østergaard, Dansk Ornitologisk Forening
Birgitte Heje Larsen, Dyrenes Beskyttelse
Flemming Torp, Friluftsrådet
Niels Iuel Reventlow, Dansk Skovforening
Claus Lind Christensen, Danmarks Jægerforbund
Ella Maria Bisschop-Larsen, Danmarks Naturfredningsforening
Frederik Lüthicau, Landbrug og Fødevarer (i stedet for Lars Hvidtfeldt, som havde meldt afbud)

Fra Aarhus Universitet deltog:

Aksel Bo Madsen

Fra Miljøstyrelsen deltog:

Kontorchef Mikkel Friberg
Biolog Søren Egelund Rasmussen
Forstfuldmægtig Caroline Bald
Konst. Kontorchef Annette Samuelsen

Herudover deltog Phd. Konsulent Sussie Pagh, Aalborg Universitet under punkt 4 om mårhund.

Ad. 1: Godkendelse af dagsorden (Bilag 2018-01-01)

Dagsordenen blev godkendt, idet **Birgitte Heje Larsen** bad om en orientering om status for faldvildtkontrakten under punktet meddelelser.

Ad. 2: Endelig godkendelse af referat fra VFR-mødet den 14. december 2017 (Bilag 2018-01-02)

Resumé: Udkast til referat blev udsendt til rådet den 24. december 2017 med frist for bemærkninger den 15. januar 2018. Der indkom bemærkninger fra Egon Østergaard og Ella Maria Bisschop-Larsen, som er indarbejdet i vedlagte. Endvidere kom der fra Claus Lind Christensen rettelse til de udmeldte datoer for VFR-møder i 2018. Datoerne er rette i vedlagte og kommunikeret selvstændigt i mail til rådet den 8. januar 2018.

Diskussion:

Ella Maria Bisschop-Larsen efterlyste svar på spørgsmål stillet på sidste møde, som er gengivet i referatet men uden svar. Det drejer sig om status for Naturforvaltningsudvalget samt spørgsmål til jagttegnsbudgettet. (Miljøstyrelsen vil afklare dette og orientere rådet inden udgangen af april 2018)

Annette Samuelsen beklagede, at der ikke var leveret svar på førstnævnte spørgsmål og det samme gjorde **Mikkel Friberg** for så vidt angår jagttegnsmidlerne. Disse spørgsmål vil blive besvaret under punkt 6.

Ad. 3: Evaluering af jagttidsforhandlingerne (Bilag 2018-01-03)

Resumé: Under dagsordenspunkt om afslutning af jagttidsforhandlingerne på rådets møde i december 2017 blev der udtrykt ønske om at rådet foretager en evaluering af jagttidsforhandlingerne, herunder af hvordan rådets tidligere udarbejdede princippapir er blevet fulgt. Formanden inviterede rådets medlemmer til at komme med bidrag til denne drøftelse og foreslår selv, at evalueringen fokuserer på om hensigten med at etablere en faglig arbejdsgruppe blev opfyldt, om DCE's rapport om vildtbestande og jagttider havde det rigtige indhold, om kommissoriet var det rigtige, om styrelsens rolle i arbejdet har været som forventet, og om anvendelsen og henvisningen til rødlisten har været konsekvent og formålstjenlig.

Der er indkommet bidrag til diskussionen fra Dans Ornitologisk Forening og fra Danmarks Naturfredningsforening.

Diskussion:

Jan Eriksen indledte med at konstatere, at der har været tale om en god proces, som har imødekommet de ambitioner rådet havde, i og at ministeren har valgt at følge rådets indstillinger. **JE** konstaterede indledningsvist, at grågås, sædgås, taffeland, bjergand, tyrkerdue, kronvildt og ræv skal genbesøges efter to år.

a) **Om DCE's jagttidsrapport og arbejdsgruppens rolle:**

Claus Lind Christensen fandt, at der har været tale om en god proces, at de intentioner der blev formuleret forud for processen havde været fulgt og at rådet har lært af processen. **CLC** fandt at rapporten fra DCE havde udgjort et rigtigt godt grundlag for gruppens arbejde.

Ella Maria Bisschop-Larsen var enig, og DN er også tilfreds med processen. Grundlæggende ønskes der dog mere klarhed om juraen i forbindelse med fastsættelse af målsætninger for de enkelte arter.

Egon Østergaard tilkendegav, at DOF overordnet set var tilfreds med processen og havde oplevet det positivt, selvom der har været mange møder. Det store arbejde denne gang gør måske, at man ikke behøver at bruge så lang tid på målsætninger næste gang. DOF finder det imidlertid vigtigt at se målsætninger og bestande i et bredere perspektiv, så hele flyway status inddrages.

Henrik Bertelsen mente, at der fra DCE var kommet gode svar angående spørgsmål om forstyrrelses effekter, og at Miljøstyrelsen havde bakket godt op om processen.

Niels Iuel Reventlow var enig i at processen var vellykket, og at det havde været en klar fordel at have målsætninger for arterne som udgangspunkt.

Birgitte Heje Larsen var enig i at skabelonen for arbejdet har været fin, og at det i øvrigt er godt, at ikke alt kastes op i luften på en gang.

Flemming Torp takkede for de evalueringer af processen, der var sendt ud som bilag, de vil kunne anvendes fremadrettet. Rådet bør overveje om der fremadrettet er flere emner, der bør drøftes af selve rådet og ikke i den faglige gruppe, så den faglige gruppe kan fastholde fagligheden, hvilket blev støttet af **Claus Lind Christensen**.

Jan Eriksen konstaterede, at der hele tiden var faglighed i diskussionerne i forløbet, og at vildtforvaltningsrådet efter nyudpegninger til september må se på, om der er behov for at ændre arbejdsdelingen mellem en faglig gruppe og selve rådet. Med hensyn til hare og agerhøne slog **JE** fast, at medlemmerne til enhver tid kan rejse diskussion om jagttid, hvis der vurderes at være behov for det.

Aksel Bo Madsen takkede for anerkendelse af jagttidsrapporten, og fandt at det har været en spændende proces. Fremadrettet vil det være vigtigt at få afklaret DCE's rolle i arbejdet, idet den i processen havde udviklet sig til at være rådgivende i forhold til den faglige arbejdsgruppe.

Annette Samuelson medgav, at der ikke havde været helt klarhed om DCE's rolle i processen og nævnte, at det fremover bør afklares i en bestilling fra Miljøstyrelsen til DCE, hvad denne rolle skal bestå af.

Til det spørgsmål bemærkede **Henrik Bertelsen**, at det for arbejdsgruppen var vigtigt at have faglig bistand, således at faglige spørgsmål løbende kunne besvares.

Med hensyn til fremtidige jagttidsnotater fra DCE konstaterede **Jan Eriksen**, at de bør koncentrereres om de arter der reelt er i spil til fastsættelse af jagttider, hvilket **Claus Lind Christensen** ikke var helt enig i, men mente at der godt kunne være behov for at andre arter belyses, hvis der er en faglig begrundelse.

b) Om anvendelse af princippapiret:

Ella Maria Bisschop-Larsen fandt det i forlængelse af princippapiret vigtigt, at man på forhånd lander en forståelse om behovet for at justere på jagttiderne. Agerhøne og hare skal med i forhandlingerne om to år, hvis det viser sig, at det bliver ved at gå den gale vej. **EMB** ønsker endvidere, at Miljøstyrelsen leverer bedre bidrag, f.eks. om status for de forskellige rødlistet arter, og er enig med Egon Østergaard i, at hele flyway-perspektivet bør inddrages. Hvis visse bestande er i nedgang, er det problematisk at argumentere med at Danmark kan fastholde jagt, fordi andre lande ikke har jagt på disse arter.

Jan Eriksen noterede, at der er uklarhed om de juridiske forudsætninger, herunder om forvaltningsplaner, er der forvaltningsplaner i EU og/eller AEWA for nogle af arterne, og i hvilken udstrækning følger Danmark disse planer? Det er vigtigt at afklare, da rådet rådgiver indenfor de juridiske rammer, regeringen fastsætter, og hvor rådet må lægge Miljøstyrelsens juridiske vurderinger til grund for beslutninger. **JE** foreslog, at Miljøstyrelsen afklarer dette i et notat. (Miljøstyrelsen udarbejder notat, som rådet vil modtage inden udgangen af april 2018)

Claus Lind Christensen bemærkede, at der kan være mange grunde til at andre lande ikke har jagt på arter, som der kan være tradition for at jage i Danmark, herunder netop tradition i andre lande.

c) Vurdering af målsætningspapiret:

Claus Lind Christensen fandt, at der kunne være behov for at se målsætninger i forhold til specifikke levesteder.

Ella Maria Bisschop-Larsen nævnte, at der har været uenighed med hensyn til forhold mellem målsætninger og jagttider for så vidt angår nogle af konfliktarterne, men at der for andre arter har været enighed om at tage udgangspunkt i målsætningerne. Der er imidlertid behov for at følge nogle af de rødlistede arter mere specifikt, hvilket der ikke er afsat midler til i jagttegnsmidlerne.

Jan Eriksen afsluttede diskussionen om evaluering af jagttidsforhandlingerne med at konstatere, at der til mødet i september vil blive præsenteret en procesplan for det videre arbejde frem mod den delvise revision om to år.

Ad. 4 Bekæmpelse af mårhund (Bilag 2018-04-04)

Resumé: Rådet har over de senere år fulgt indsatsen for bekæmpelse af mårhund og drøftede i marts 2014 på baggrund af evalueringsrapport udarbejdet af COWI-Consult om indsatsen var omkostningseffektiv. I december 2016 have rådet igen en drøftelse af mårhundindsatsen med udgangspunkt i notat fra DCE om bestandsudviklingen af

mårhund. Det foreslås, at rådet på baggrund af rapport fra DTU Veterinærinstituttet om risikovurdering, biologi og erfaringsgrundlag for en "best practice" i forhold til regulering drøfter strategi for den fremtidige bekæmpelse.

Diskussion:

Sussie Pagh, medforfatter til rapporten "Mårhund- risikovurdering, biologi og erfaringsgrundlag for en "best practice" i forhold til regulering" indledte med at præsentere udvalgte dele af rapporten:

- Mårhundens trussel for biodiversiteten
- Mårhundens demografi og reproduktion
- Virkning af den nuværende indsats
- Årligt reguleringsmål for at holde mårhundebestanden konstant (*kort resumé indsættes*)

Trods at mårhunden har fødeoverlap med de danske rovpattedyr, ser de ud til at sameksistere uden de store problemer, hvilket formentlig skyldes, at der er en betydelig forskel i valg af habitater. Der er stor uenighed om mårhundens effekt på padder og jordrugende fugle i sårbare naturområder. Mårhunden har i Danmark et stort reproduktionspotentiale, større end det der er fundet i Finland og Polen. Næsten 73 % af hunnerne yngler og får i gns. 11 hvalpe. Den nuværende bekæmpelse ligger primært i sommerperioden. Reguleringen af mårhund kan betyde forstyrrelse i yngletiden for hjemmehørende rovdyr som ræv og grævling. En indsats i den sidste del af vinteren og det tidlige forår før yngletiden vil have størst effekt på bestanden. Der er etiske overvejelser ved regulering af mårhund med hvalpe i graven. Mårhundebestandens vækst mod bærelse kapacitet kan udskydes, men ikke stoppes.

Henrik Bertelsen mente, at kampen mod mårhunden er tabt, men at det er vigtigt at motivere alle gode kræfter til at fortsætte indsatsen. Det handler om at fjerne så mange som muligt, og det er vigtigt at der også gøres en indsats om vinteren.

Ella Maria Bisschop-Larsen noterede sig, at ministeren netop har udsendt pressemeddelelse om regulering af vildsvin, og foreslog at samme politik kunne følges i forhold til mårhund, nemlig at sætte massivt ind med regulering. EMB påpegede, at der ved den nuværende bekæmpelsesindsats, hvor regulering i yngletiden er tilladt, er et etisk aspekt i forhold til hvalpene. Bekæmpelse i yngletiden bør kun finde sted hvis det er helt nødvendigt for en effektiv bekæmpelse. Derfor skal der være en tidshorizont ift. hvalpe, hvis det skal fortsættes. Viser det sig at kampen er tabt så bør reguleringen i yngletiden stoppes. EMB så også gerne, at skindet fra de mårhund der nedlægges bliver anvendt.

Birgitte Heje Larsen fandt det på baggrund af oplægget er vigtigt at prioritere indsatsen i vådområder højest af hensyn til padde og jordrugende fugle, hvilket **Egon Østergaard** var enig i. BHL var enig med DN om det etiske aspekt ift. hvalpene.

Axel Bo Madsen understregede, at det ikke kun var en etisk men også en forstyrrelsesmæssig problematik.

Flemming Torp var ligeledes enig i, at der er behov for at fokusere indsatsen.

Claus Lind Christensen understregede betydningen af at fastholde motivationen hos de mange dygtige frivillige jægere, som er forudsætning for bekæmpelsesindsatsen, som Danmark er forpligtet til at fastholde.

Jan Eriksen konkluderede, at rådet vil følge udviklingen tæt, således at bekæmpelsesindsatsen drøftes årligt i rådet. Rådet vil endvidere opfordre ministeren til at indsatsen mod mårhund får samme prioritering som indsatsen mod vildsvin, idet den prioriteres på de bedst mulige tidspunkter og på den etisk mest forsvarlige måde.

Rådet anbefaler, at indsatsen rettes mod at forhindre mårhunden i at etablere sig på Fyn med omliggende øer. Der etableres en intensiv forstærket indsats til bekæmpelse af mårhund jf. vildsvin med særlig opmærksomhed på følsomme områder (f.eks. fuglebeskyttelsesområder) i Jylland. VFR indskærper desuden, at bekæmpelsesindsatsen jf. vildsvin sker på den etisk mest forsvarlige måde.

Ad 5) Justering af jagttider for dåvildt (Bilag 2017-04-05)

Resumé: Danmarks Jægerforbund har på vegne af to regionale hjortevildtgrupper forespurgt om mulighed for justering af jagttiden for dåvildt i Vesthimmerland og i Trekantsområdet. Forslaget drøftes i den Nationale Hjortevildtgruppe den 19. marts 2018.

Diskussion:

Søren Egelund Rasmussen redegjorde kort for drøftelse i den nationale hjortevildtgruppe, som havde fundet sted dagen forinden, om jagt på kalve og dåer i Nordvest-Himmerland.

Rådet tilsluttede sig indstillingen fra hjortevildtgruppen om jagttid på då og kalv i Nordvest-Himmerland fra 1/12 – 15/12.

Ad 6) Prioritering af jagttegnsmidler

Resumé: Ella Maria Bisschop-Larsen har i forlængelse af korrespondance med Miljøstyrelsen bedt om, at rådet drøfter prioritering af indsatser under jagttegnsbudgettet.

Diskussion:

Mikkel Friberg orienterede om, at der igen i år vil komme et åbent puljeudbud i lighed med det puljeudbud, der blev gennemført i 2017, hvor der blev givet tilsagn om støtte til projekter inden for emnerne forstyrrelsesproblematik, færre anskydninger, kronvildtforvaltning, vildtskader og vildtsundhed. I 2018 forventes en pulje på ca. 3 mio. kr., som finansieres via jagttegsmidlerne. Puljen forventes annonceret efter sommerferien, og Miljøstyrelsen vil præsentere et udkast til prioriterede emner på rådets møde i juni. Miljøstyrelsen ser gerne, at rådets medlemmer sender forslag til prioriterede emner til styrelsen forud for mødet.

Ella Maria Bisschop-Larsen spurgte, hvordan det forholdt sig med de ønsker DN tidligere havde fremsat om midler til hhv. rødlistede arter og overvågning af sekundær forgiftning med rodenticider. EMB foreslog, at Miljøstyrelsen lod disse emner indgå i de prioriterede emner. **EMB** fastslog, at rådet gerne vil have indflydelse på prioriteringen, og at det tidligere udtrykte ønske om at prioritere midler til rødlistede arter ikke har afspejlet sig i jagttegnsbudgettet.

Jan Eriksen bemærkede, at han netop så styrelsens invitation til at indmelde emner, som styrelsen kan lade indgå, når styrelsen udvælger prioriterede emner forud for puljeudbuddet, som en mulighed for at få indflydelse. Selve administrationen, herunder endelige prioritering af emner og udvælgelse af projekter, er dog fortsat en opgave, der ligger uden for rådets virke.

Mikkel Friberg besvarede herefter spørgsmålene om jagttegsmidlerne stillet på mødet i december 2017. Der er i 2018 afsat 0,5 mio. kr. til opfølgning på de nye jagttider, hvorunder undersøgelse af forstyrrelseseffekt i forbindelse med jagt på grågåås i august hører. Desuden er der i 2018 afsat 1,0 mio. kr. til opfølgning på de ændrede udsætningsregler, herunder de analyser, rådet har foreslået gennemført. Endelig er der i 2018 afsat kr. 288.150 til projektet "Kondition hos havlit og fløjlsand".

Ad 7) Meddelelser:

- Orientering om proces for rådets indstilling til ændringer af vildtskade:

Mikkel Friberg orienterede om, at ministeren har valgt at følge rådets forslag om ændring af vildtskadebekendtgørelsen, dog således, at forslagene om ændring fsva. vildsvin vil følge en række initiativer ift. at øge indsatsen for at bekæmpe vildsvin i Danmark, ligesom de forslag om indsamling af mere viden om regulerings-omfang og om sekundær forgiftning vil ske i det omfang, der kan findes finansiering til det, hvilket p.t. ikke er tilfældet. Desuden kan f.eks. tekniske ændringer af vildtskadebekendtgørelsen komme på tale i den kommende ændringsproces. Det forventes, at et udkast til ændring af bekendtgørelsen kan sendes i høring i april mhp. ikrafttræden pr. 1. juli 2018 og altså parallelt med en ændring af jagttidsbekendtgørelsen.

Ella Maria Bisschop-Larsen gjorde opmærksom på, at § 5 stk. 4 stadig lægger op til jagt på ræve i februar.

- **Orientering om opfølgning af beslutning om udsætning:**

Flemming Torp beklagede, at der ikke til dette møde var fremlagt udkast til kommissorium for arbejdsgruppe om udsætning, men at det vil ske på næste møde i rådet. Det vil være meget vigtigt med vejledninger til udsætningsreglerne. **Claus Lind Christensen** nævnte at der var lavet film, og tilkendegave, at DJ gerne ser et møde mellem styrelsen og interessenterne om fremtidig registrering. **Egon Østergaard** lagde vægt på ønsket om viden og spurgte, hvornår man forventer, at der foreligger et bedre vidensgrundlag.

Birgitte Heje Larsen spurgte til registrering af næringsfattige søer, hvortil **Søren Egelund Rasmussen** svarede, at der tidligere er udarbejdet en liste over lobeliesøer, som der tages udgangspunkt i.

Flemming Torp nævnte, at det bliver en vigtig del af vejledningen at oplyse om, at udsætninger fremover skal anmeldes.

- **Orientering om status for strategi for artsforvaltning:**

Annette Samuelsen orienterede om, at der arbejdes på at få udkast til artsforvaltningsstrategi i høring senere på foråret, og at den formentligt vil have tre spor: et der handler om, hvordan man kan være mere på forkant med handling i forhold til konfliktarter, et der handler om et redskab til prioritering af indsats for truede arter, som retter sig mod kommunerne og et der handler om model for fremtidige forvaltningsplaner.

- **Orientering om status for forvaltningsplaner for sæl og bæver:**

Annette Samuelsen orienterede om at forvaltningsplan for bæver var i proces, men vanskeliggjort af komplekse juridiske problemstillinger. Revideret forvaltningsplan for sæl er ligeledes i proces og et udkast er drøftet med sælforvaltningsgruppen. Ny problemstilling om tilstedeværelse af spættet sæl i vestjyske å-systemer inddrages nu i forvaltningsplanen.

- **Orientering om status for ulv:**

Jan Eriksen orienterede om, at rådets ulvegruppe har møde den 9. april 2018 og at vigtigste emner er revision af forvaltningsplanen. Gruppen forventer at fremsende udkast til revision af forvaltningsplanen til behandling på rådets møde i juni.

- **Orientering om arbejdet i jagtprøvegruppen:**

Mikkel Friberg orienterede om møde i gruppen den 20. marts. Dels blev der arbejdet videre med at skabe større fleksibilitet ift. Miljøstyrelsen og

Naturstyrelsens gennemførelse af jagtprøve, dels blev der arbejdet videre med at afkoble riffel- og bueprøve fra en bestået haglskydeprøve. Arbejdsgruppen vil forventeligt afholde et nyt møde i foråret 2018 om begge dele. Desuden godkendte arbejdsgruppen på mødet en revideret liste over, hvilke arter en aspirant skal have udvidet artskenndskab, samt en ny og fokuseret ordliste med jagttermen. Disse to lister vil indgå i det kommende planlægningsmøde mhp. at de begge kan tages i anvendelse i foråret 2019.

- **Orientering om buejagt**

Mikkel Friberg orienterede om Miljøstyrelsen er ved at forberede en bekendtgørelsesændring mhp. at der kan igangsættes et forsøg med buejagt på større hjortevildt end råvildt fra 1. september 2018.

- **Orientering om efteruddannelse af jagttegnkursuslærere**

Mikkel Friberg orienterede om, at størstedelen af jagttegnkursuslærerne har en 5-årig godkendelse som udløber ved årets udgang. På den baggrund har Miljøstyrelsen sendt et brev til de relevante jagttegnkursuslærere og meddelt, at en nye godkendelse forudsætter deltagelse i et éndagskursus, som Miljøstyrelsen afholder i 2018. Der afholdes fire kurser i foråret og fire kurser i efteråret og de arrangeres i samarbejde mellem Miljøstyrelsen, Naturstyrelsen og en ekstern underviser. Desuden har Danmarks Jægerforbund og Jagttegnslæreforeningen i Danmark tilkendegivet at ville bidrage med oplæg. Fokus for kurset vil være på pædagogik for at følge op på den seneste ændring af jagtprøve-reglerne, hvor kravene til, hvad en jagttegnkursuslære skal forberede en aspirant på gik fra at være udenadslære til at være forståelselære.

- **Orientering om den fremtidige Miljøstyrelse:**

Annette Samuelsen orienterede om igangværende omorganiseringer i forbindelse med udflytning af Miljøstyrelsen til Odense, herunder at Vildtforvaltningsrådet fremover vil blive betjent fra departementet, men at det forventes, at Miljøstyrelsen også fremover vil deltage i rådets møder.

- **Orientering om faldvildtkontrakten:**

Annette Samuelsen orienterede om, at faldvildtkontrakten, som udløber i 2019 vil blive sendt i udbud, og at et udbud forventes udarbejdet efter sommerferien 2018.

Ad 8) Eventuelt

Egon Østergaard oplyste, at DOF endnu engang har afsløret og anmeldt tilfælde af forgiftning af havørn, denne gang ved Juelsminde.

Henrik Bertelsen udtrykte bekymring over, at der tilsyneladende er udvikling, hvor det er blevet legitimt at sige, at man skal skyde dyr, selvom det er ulovligt, og at sådanne udsagn også kommer fra medlemmer af Folketinget.

Samtlige medlemmer af rådet delte denne bekymring og tog afstand fra opfordring eller anerkendelse af drab på dyr, som ikke er i overensstemmelse med loven.

Ella Maria Bisschop-Larsen opfordrede til en fælles udtalelse herom fra rådet.

Jan Eriksen konkluderede, at formanden vil udarbejde udkast til pressemeddelelse, som rådet kan offentliggøre.